

29.11.2019

EOAK/3557/2019

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman

SOTILASRIKOKSEN ESITUTKINTA RAJA- JA MERIVARTIOKOULUSSA

1 KANTELU

Raja- ja merivartiokoulussa suoritettiin 13.6.2019 eduskunnan oikeusasiamiehen määräämänä tarkastus. Tarkastuksesta on laadittu erillinen 14.8.2019 päivätty pöytäkirja (EOAK/3141/2019).

Tarkastusta varten etukäteen hankitusta materiaalista ilmeni esitutkinnassa ollut tapahtumakonaisuus, jossa eräs Raja- ja merivartiokoulun Erikoisrajajääkärikomppaniassa palvelustaan suorittanut varusmies oli tapahtumatietojen mukaan sisäjärjestysmääräyksen vastaisesti tilannut itselleen ja tovereilleen varuskuntaan elintarvikkeita (pitsoja ja virvoitusjuomia) ja hakenut ne sotilaskodin parkkipaikalta. Varusmiehille oli tapahtumahetkellä määrätty palveluskelpoisuuden rajoituksia (VP) muiden komppanian varusmiesten ollessa maastoharjoituksessa.

Tapahtuman havainnut yksikön vääpeli oli ottanut elintarvikkeet haltuunsa ja palauttanut ne kolmen vuorokauden kuluttua. Elintarvikkeita tilanneet neljä varusmiestä velvoitettiin tekemään kirjallinen selvitys asiasta, josta ilmenisivät muun muassa kaikki tapahtumaan osalliset henkilöt. Esitutkinta-aineiston perusteella elintarvikkeiden kohtalo oli epäselvä: ne oli eri yhteyksissä kirjattujen selostusten mukaan joko määrätty hävitettäväksi tai takavarikoitu. Tapahtumasta laadittiin neljä esitutkintapöytäkirjaa.

Koska ilmi tulleella asialla oli merkitystä varusmiesten kohtelun ja heidän oikeusturvansa kannalta, apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen päätti ottaa asian eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 4 §:n nojalla omana aloitteena tutkittavaksi.

- - -

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumat pääpiirteittäin

Asiaa koskevista esitutkintapöytäkirjoista ja saaduista selvityksistä ilmenee, että Raja- ja merivartiokoulun rajajääkärikomppaniassa varusmiespalvelustaan suorittavat neljä alikersanttia olivat poistuneet 7.5.2019 noin klo 20 aikaan komppanian tiloista mennäkseen varuskunnan pääportille hakemaan tilaamiaan pitsoja ja virvoitusjuomia. Varusmiehet olivat tapahtumahetkellä sotaharjoituksessa, mutta heidät oli palvelushelpotusten johdosta siirretty komppanian kasarmi-rakennukseen.

Erikoisrajajääkärikomppanian yksikköpuseerina (vääpelinä) toiminut ylijarjavartija oli havainnut tapahtuneen ja kertonut välittömästi alikersanteille heidän syyllistyneen palvelusrikkomukseen poistuttuaan luvattomasti komppaniasta ja varuskunta-alueelta palvelushelpotuksia saaneina sotaharjoituksen aikana.

Ylijarjavartija ohjeisti varusmiehiä jättämään pitsat ja virvoitusjuomat komppanian päivystäjän pöydälle, koska he muuten rikkoisivat komppanian sisäjärjestysohjetta. Ylijarjavartija käski varusmiehiä tekemään kirjallisen selvityksen siitä, mitä he olivat tehneet. Ylijarjavartijan mukaan

kyseinen selvitys on hävitetty sen myötä, kun viralliset kuulustelukertomukset on kirjoitettu. Ylirajavartija ilmoitti tapahtuneesta välittömästi harjoituksen johtajalle ja komppanian varapäällikölle.

Ylirajavartija ohjeisti myöhemmin varusmiehiä hävittämään pitsat ja virvokejuomat komppanian tiloista. Varusmiehet veivät tuotteet roskakatokseen, josta ylirajavartija kävi ne myöhemmin keräämässä talteen komppanian ulkovarastoon. Ylirajavartija luovutti tuotteet takaisin asianomaisille varusmiehille muutamaa päivää myöhemmin sotaharjoituksen päätyttyä.

Erikoisrajajääkärikomppanian päällikön tehtävissä toiminut kapteeni oli saatuaan ylirajavartijalta tiedon tapahtuneesta käskenyt käynnistää asiassa esitutkinnan, koska varusmiesten oli epäiltävissä syyllistyneen toiminnallaan palvelusrikokseen.

Asiasta laadittiin jokaisen varusmiehen osalta esitutkinta, heidän epäiltiin syyllistyneen lievään palvelusrikokseen (rikoslain 43 luvun 3 §). Kapteeni määräsi kurinpitoesimiehenä jokaiselle varusmiehelle kurinpitorangaistuksena ylimääräistä palvelusta kolme kertaa.

3.2 Arviointi asian selvittämistoimenpiteistä

3.2.1 Selvitysten sisältöä

Raja- ja merivartiokoulun lausunnosta ilmenee, että varusmiehet olivat hankkineet yksikkönsä elintarvikkeita erikoisrajajääkäri-komppanian sisäjärjestysmääräyksen vastaisesti, minkä johdosta varusmiesten toimintaa oli tutkittu lievänä palvelusrikoksena. Pitsat ja virvoitusjuomat tilanneet varusmiehet osallistuivat myös tapahtuma-aikana käynnissä olevaan sotaharjoitukseen, mutta olivat palvelushelpotuksen saaneina siirretty kasarmille. Siitä huolimatta heihin sovellettiin harjoitusta koskevia määräyksiä ja he olivat palveluksessa. Näin ollen varusmiehet rikkoivat harjoituksen käskyä tilaamalla pitsaa syötäväkseen sotaharjoituksen aikana komppaniaan.

Erikoisrajajääkärikomppanian päällikön 30.4.2018 antaman tapahtuma-aikana käynnissä ollutta harjoitusta koskevan käskyn (RVLDno-2017-1070) liitteen 3 mukaan harjoituksen muonitus toteutettiin taistelumuonin 5.–10.5.2018 päivälliseen asti. Varusmiehille jaettiin kuusi taistelumuonapussia.

Lausunnon mukaan Erikoisrajajääkärikomppanian yksikköpuseeri (väpeli), ylirajavartija oli määrännyt varusmiehet laatimaan tapahtuneesta kirjallisen selvityksen. Selvityksen laadinnasta ei ole kirjattuja laintasoisia tai hallinnollisessa järjestyksessä annettuja määräyksiä. Oikeus selvityksen pyytämiseen ja velvollisuus sellaisen antamiseen perustuu viime kädessä sotilaalliseen käskyvaltasuhteeseen. Sotilasesimiehellä voidaan katsoa olevan oikeus pyytää alaiseltaan selvitystä esimerkiksi tehtävien hoitoa koskevissa tai sotilaan velvollisuuksiin kuuluvissa asioissa. Selvitysmenettelyllä ei saa kuitenkaan kiertää laissa turvattuja oikeuksia. Tarkastelun kohteena olevassa tapauksessa selvityksen pyytämistä voidaan kritisoida, sillä selvitystä on pyydetty tilanteessa, jossa esitutkintakynnyksen ylittyminen ja esitutkinnan käynnistäminen on ollut ilmeisen selvää. Esitutkinnan käynnistämiseen liittyvään alustavaan selvittelyyn sovelletaan soveltuvin osin esitutkintalain ja sotilaskurinpitolain säännöksiä, joista yksi keskeisin on epäillyn oikeus olla myötävaikuttamatta rikoksen selvittämiseen (itsekriminointisuoja). Lausunnon mukaan yksikköpuseerilla olisi ollut muitakin vaihtoehtoja selvittelyssä, kuten asianosaisten puhuttaminen, omien havaintojen tekeminen ja näistä muistiinpanojen kirjaaminen.

Rajavartiolaitoksen esikunta yhtyy Raja- ja merivartiokoulun näkemykseen siitä, että varusmiehiä ei olisi tullut käskää laatimaan selvitystä tapahtumista. Sen sijaan ylijarvartija olisi voinut suorittamansa puhuttelun ja tekemiensä havaintojen perusteella laatia muistiinpanot tapahtumista tulevaa esitutkintaa varten. Ylijarvartijan selvityksessä on todettu, että selvitykset kuitenkin hävitettiin esitutkinnan käynnistyttyä.

3.2.2 Oikeusohjeita

Rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain (577/2005) 31 §:n 3 momentin mukaan sotilasoikeudenkäyntiasioiden esitutkintaan ja sotilaskurinpitoimenettelyyn rajavartiolaitoksessa sovelletaan, mitä sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain (255/2014) 1–35, 45–85, 94–104, 124 ja 126 §:ssä taikka 130 §:n nojalla säädetään. Mitä mainituissa pykälissä säädetään pääesikunnan ja puolustusvoimien kurinpitoesimiesten tehtävistä ja toimivallasta, sovelletaan rajavartiolaitoksessa sen esikuntaan sekä kurinpitoesimiehiin. (28.3.2014/266).

Sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain 27 §:n 1 momentin mukaan, kun sotilasoikeudenkäyntilaissa tarkoitettu rikos on tullut kurinpitoesimiehen tietoon tai kun on syytä epäillä, että tällainen rikos on tehty, kurinpitoesimiehen on viipymättä huolehdittava, että asiassa toimitetaan esitutkinta. Tutkintaan sovelletaan tämän lain lisäksi, mitä esitutkinnasta rikosasiassa säädetään.

Esitutkintalain (805/2011) 3 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan esitutkintaviranomaisen on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muuten on syytä epäillä, että rikos on tehty. Säännöksen 2 momentin mukaan ennen esitutkinnan aloittamista esitutkintaviranomaisen on tarvittaessa selvitettävä 1 momentissa tarkoitettuun rikosepäilyyn liittyvät seikat erityisesti siten, että ketään ei aiheettomasti aseteta rikoksesta epäillyn asemaan ja että asian sitä edellyttäessä voidaan tehdä 9 §:n 1 momentissa tai 10 §:n 1 momentissa tarkoitettu ratkaisu esitutkinnan toimittamatta jättämisestä. Esitutkinnan aloittamista edeltäviin toimenpiteisiin sovelletaan soveltuvin osin tämän lain säännöksiä.

Esitutkintalain 4 luvun 3 §:n mukaan rikoksesta epäillyllä on oikeus olla myötävaikuttamatta sen rikoksen selvittämiseen, josta häntä epäillään.

3.2.3 Kannanotto

Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella erikoisrajajääkärikomppanian yksikköpseerina toiminut ylijarvartija oli määrännyt varusmiehet laatimaan kirjallisen selvityksen tapahtumista. Tapauksessa selvitystä on pyydetty tilanteessa, jossa esitutkintakynnys oli ylittynyt ja esitutkinnan käynnistäminen on ollut ilmeisen selvää.

Puheena olevan varusmiehiltä edellytettäväksi annetun selvityksen oikeudellinen luonne on selvityksen perusteella arvioituna ollut ainakin osittain sotilaalliseen käskyvaltasuhteeseen perustuva. Selvityksen mukaan sotilasesimiehellä voidaan katsoa olevan oikeus pyytää alaiseltaan selvitystä esimerkiksi tehtävien hoitoa koskevissa tai sotilaan velvollisuuksiin kuuluvissa asioissa.

Näkemykseni mukaan kerrotun kaltaisten selvitysten antamiseen liittyvä ongelma syntyy siitä, että esitutkintalain mukaan rikoksesta epäillyllä ei ole velvollisuutta edistää rikoksensa selvittämistä (eikä hänellä ole totuudessa pysymisvelvollisuutta), mutta tässä tapauksessa varusmiehillä on esimiehelleen selvityksiä antaessaan ollut lähtökohtainen velvollisuus pysyä totuudessa. Varusmiehet ovat kuulemisensa aikana olleet muodollisestikin syylliseksi epäillyn asemassa eikä heillä ole ollut velvollisuutta myötävaikuttaa sen rikoksen selvittämiseen, josta heitä epäiltiin.

Esitutkintalain 4 luvun 3 §:stä ilmenee ns. itsekriminointisuoja periaate. Epäillyn oikeus vaieta ja itsekriminoinnin suoja kuuluvat kansainvälisesti tunnustettuihin periaatteisiin, jotka ihmisoikeustuomioistuimen mukaan kuuluvat oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ytimeen. Itsekriminointisuoja tarkoituksena on ensinnäkin turvata epäillyn oikeutta valita, pysyykö hän vaiti vai antaako hän lausumia esitutkinnassa. Itsekriminointisuoja tarkoitus on myös suojata epäiltyä viranomaisten epäasianmukaisia pakottamistoimia vastaan.

Käytettävissäni olevan selvityksen mukaan varusmiehiä koskevissa esitutkinnoissa heitä vastaan ei ole käytetty heidän esimiehensä heiltä vaatimia ja saamia selvityksiä. Selvitykset on hävitetty esitutkintakuulustelujen myötä. Siitä huolimatta pidän ilmi tullutta menettelyä itsekriminointisuoja kannalta hyvin ongelmallisena. Herää kysymys, miten kertomuksiin olisi suhtauduttu, jos varusmiehet olisivat kuulusteluissa kiistäneet syyllisyytensä tapahtuneeseen.

Kun varusmiesten esimiehelleen antamia lausuntoja ei siis kuitenkaan ole käytetty heitä vastaan esitutkinnassa eikä niitä ole liitetty esitutkinta-aineistoon, ei asia anna minulle aiheutta muuhun kuin että kiinnitän vastaisen varalle ylirajavartijan huomiota edellä itsekriminointisuojusta esittämiini näkökohtiin. Korostan, että esitutkinta ja asian sotilaallisiin käskyvaltasuhteisiin perustuva käsittely tulee pitää erillään.

3.3 Arviointi elintarvikkeisiin kohdistetuista toimenpiteistä

3.3.1 Selvitysten sisältöä

Raja- ja merivartiokoulun lausunnossa todetaan, että kuulustelukertomuksien ja saatujen selvityksien mukaan ylirajavartija oli ottanut pitsat haltuunsa varusmiehiltä käskemällä heitä jättämään pitsat päivystäjän pöydälle. Hieman myöhemmin ylirajavartija oli palauttanut pitsat varusmiehille ja ohjeistanut heitä hävittämään ne. Varusmiehet olivat vieneet pitsat roskiin, josta ylirajavartija oli hakenut ne talteen jääkaappiin. Pitsat olivat olleet edelleen kuljetuspakkauksissaan ja syömäkelpoisia. Pitsat oli palautettu varusmiehille kolmen päivän kuluttua sotilaallisen harjoituksen päätyttyä. Virvoitusjuomat olivat olleet koko ajan varusmiesten hallussa.

Esitutkinnan yhteydessä haltuun otettuja pitsoja ei ollut takavarikoitu, vaan pitsat oli otettu haltuun mahdollista takavarikkoa varten. Pitsat oli palautettu varusmiehille viipymättä, kun oli selvää, että pitsojen takavarikointiin ei olisi tarvetta eikä edellytyksiä. Yksikköupseerin kehoitukseen hävittää pitsat liittynee olosuhteista johtuva väärinymmärrys, jonka johdosta varusmiehet ovat kokeneet kehoituksen lähes käskyksi viedä pitsat roskiin. Raja- ja merivartiokoulun näkemyksen mukaan varusmiehiä olisi voinut ohjeistaa täsmällisemmin siitä, mitä pitsoille olisi pitänyt tehdä. Se, että ylirajavartija kävi myöhemmin hakemassa pitsat talteen roskalaatikosta ilmentää olosuhteiden ja annettujen ohjeiden sekavuutta. Ylirajavartijan voidaan katsoa omalla toiminnallaan korjanneen antamansa ohjeistuksen seurauksia. Varusmiehet eivät lopun perin kärsineet juurikaan aineellista vahinkoa, sillä he saivat pitsansa takaisin syömäkelpoisina.

Erikoisrajajääkärikomppanian päällikkönä toiminut kapteeni toteaa selvityksessään, että koska harjoitus oli päättymässä, kapteeni ei pitänyt ongelmallisena, että varusmiesten pitsat pidettäisiin yksikössä jääkaapissa ja annettaisiin näille syötäväksi, kun se ei enää rikkoisi sisäjärjestysohjetta harjoituksen päättyessä. Kapteeni toteaa, että varusmiesten elintarvikkeisiin ei kohdistettu tutkinnallisia toimenpiteitä missään vaiheessa prosessin aikana. Pitsoja säilytettiin jääkaapissa, virvoitusjuomat jäivät varusmiesten haltuun. Harjoituksen päättyessä varusmiehet saivat pitsat syötäväkseen. Kapteeni katsoo, että esitutkinta-aineiston todistajanlausunnossa käytetään virheellisesti termiä ”takavarikko” pitsojen jääkaappiin ottamisesta.

Rajavartiolaitoksen esikunnan lausunnon mukaan yllirajavartijan voitaneen katsoa suorittaneen asiassa ensin sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain 22 §:n 2 momentin mukaisen lyhytaikaisen haltuunoton. Rajavartiolaitoksen esikunnan saaman käsityksen mukaan yllirajavartija oli sittemmin arvioinut, ettei haltuunotolle ollut tarvetta ja oli palauttanut pitsat varusmiehille. Yllirajavartijan antama käsky hävittää pitsat on asiassa saadun selvityksen perusteella ollut epäselvä ja varusmiehet ovat ymmärtäneet, että pitsat tulisi heittää pois. Yllirajavartija on hakenut pitsat talteen ja vienyt ne yksikön jääkaappiin, jossa niitä on säilytetty, kunnes harjoitus on päättynyt. Rajavartiolaitoksen esikunta toteaa, että asiassa on mitä ilmeisimmin ollut tarkoitus varmistaa, että harjoitusta koskevaa käskyä noudatetaan ja valvotaan kaikkien harjoitukseen osallistuvien varusmiesten osalta yhdenvertaisella tavalla. Varusmiesten ei voida katsoa kärsineen asiassa vahinkoa, koska he ovat myöhemmin saaneet pitsat syötäväkseen. Rajavartiolaitoksen esikunta kuitenkin toteaa, että asiassa olisi voinut antaa käskyt selkeämmin, jotta epäselvältä tilanteelta olisi välttytty. Termiä takavarikko on myös käytetty esitutkinnassa tehdyssä kuulustelussa huolimattomasti.

3.3.2 Oikeusohjeita

Pakkokeinolain (806/2011) 7 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan esine, omaisuus tai asiakirja voidaan takavarikoida, jos on syytä olettaa, että:

- 1) sitä voidaan käyttää todisteena rikosasiassa;
- 2) se on rikoksella joltakulta viety; tai
- 3) se tuomitaan menetetyksi.

Pakkokeinolain 7 luvun 8 §:n 1 momentin mukaan poliisimies (tässä tapauksessa rajavartiomies) saa rikoksesta epäillyn kiinniottamisen tai etsinnän yhteydessä ottaa haltuunsa esineen, omaisuuden tai asiakirjan takavarikoimista tai jäljentämistä varten ilman pidättämiseen oikeutetun virkamiehen määräystäkin. Poliisimies (ja rajavartiomies) saa tehdä sen ilman määräystä muissakin tapauksissa, jos asia ei siedä viivytystä.

Sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain 22 §:n 1 momentin mukaan takavarikon sekä yleisen kotietsinnän, paikanetsinnän ja henkilöön kohdistuvan etsinnän saa pakkokeinolaissa mainittujen viranomaisten lisäksi määrätä toimitettavaksi tämän lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettu pidättämiseen oikeutettu virkamies. Säännöksen 2 momentin mukaan kiinniottamiseen oikeutettu saa kuitenkin ilman 1 momentissa tarkoitettua määräystä ottaa esineen haltuun takavarikoimista varten, jos asia ei siedä viivytystä.

3.3.3 Kannanotto

Puheena olevassa asiassa on arvioitava, minkä säännöksen nojalla varusmiesten elintarvikkeiden haltuunotto oli tehty. Saamissani selvityksissä asiaan ei ole otettu kovin yksiselitteisesti kantaa. Rajavartiolaitoksen esikunnan mukaan kysymys on ollut sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain 22 §:n mukaisesta toimenpiteestä. Raja- ja merivartiokoulun lausunnon mukaan kysymys on ollut pakkokeinolain 7 luvun 8 §:n mukaisesta toimenpiteestä. Sinällään kukaan selvityksen antajista ei ole mieltänyt toimenpidettä pakkokeinolain mukaiseksi takavarikoksi.

Nähdäkseni yllirajavartijan perimmäinen tarkoitus varusmiesten luvatta hankkimien elintarvikkeiden haltuunotossa on ollut sen varmistaminen, että harjoitusta koskevaa käskyä kenttämuonituksen osalta noudatetaan ja valvotaan kaikkien harjoitukseen osallistuvien varusmiesten osalta yhdenvertaisella tavalla. Vaikka varusmiesten luvatta hankkimien elintarvikkeiden takavarikoiminen olisi sinänsä saattanutkin tulla kyseeseen näyttönä heitä koskevien määräysten vastaisesta toiminnasta, en näe pakkokeinojen käyttöä ohjaavan suhteellisuusperiaatteen valossa perustetta takavarikolle rikoksen selvittämisen kannalta ja toisaalta myöskään elintarvikkeiden ilmeisen pilaantumisvaaran johdosta.

Johtopäätökseni on, että asiassa olisi mielestäni tullut selvästi ratkaista, onko kyseessä ollut sellainen esine tai muu vastaava, joka haltuunoton jälkeen olisi ollut tarpeen takavarikoida, minkä jälkeen takavarikosta olisi tullut laatia pakkokeinolain 7 luvun 12 §:n 1 momentin mukainen pöytäkirja ja antaa saman säännöksen 2 momentin mukainen todistus sille, jonka hallussa esine oli ollut. Pakkokeinon kohteen suostumuskaan – sikäli kuin sille voidaan antaa oikeudellista merkitystä – ei oikeuta sivuuttamaan näitä säännöksiä. Sinänsä varusmiesten suostumukselle omatoimisesti hävittää hankkimansa elintarvikkeet ei voida näissä olosuhteissa antaa merkitystä, koska mielestäni olosuhteet kerrotussa tilanteessa ovat olleet sellaiset, etteivät varusmiehet ole voineet ymmärtää, että heille olisi ollut mahdollisuus kieltäytyä omaisuutensa hävittämisestä.

Raja- ja merivartiokoulun näkemyksen mukaan varusmiehiä olisi voinut ohjeistaa täsmällisemmin siitä, mitä pitsaille olisi pitänyt tehdä. Se, että ylirajavartija kävi myöhemmin hakemassa pitsat talteen roskalaatikosta ilmentää olosuhteiden ja annettujen ohjeiden sekavuutta. Ylirajavartijan voidaan kuitenkin omalla toiminnallaan katsoa pyrkineen korjaamaan antamansa ohjeistuksen seurauksia. Selvityksen mukaan varusmiehet eivät lopulta kärsineet juurikaan aineellista vahinkoa, sillä he saivat pitsansa takaisin syömäkelpoisina. Raja- ja merivartiokoulun mukaan tapaus on jo huomioitu erikoisrajajääkärikomppanian henkilökunnan sotilaskurinpitoasioiden sisäisessä koulutuksessa sekä Raja- ja merivartiokoulun sotilaskurinpitoon liittyvien käytäntöjen tarkistustyössä.

Olen samaa mieltä Raja- ja merivartiokoulun lausunnosta ilmenevän näkemyksen kanssa. On ilmeistä, ettei ylirajavartija ole ainakaan aluksi ollut tietoinen, onko hänellä ollut oikeudellinen peruste ottaa varusmiesten hallusta heidän tilaamiaan elintarvikkeita tai määrätä niitä hävitettäväksi. Mielestäni elintarvikkeiden hävittämiselle ei tässä tapauksessa löydy tukea laista. Myöskään menettelytapa, jossa omaisuus otetaan talteen tietyksi ajaksi rangaistuksenomaisesti ja annetaan takaisin sen omistajalle mahdollisen ”karenssiajan” jälkeen, ei ole liioin näkemykseni mukaan lakiin perustuva. Vaikkei mainittujen elintarvikkeiden palauttaminen varusmiehille olekaan vaikuttanut niiden syömäkelpoisuuteen, on ilmeistä, että elintarvikkeiden laatu on jossain määrin kärsinyt niiden kylmäsäilytyksen keston myötä. Nähdäkseni voidaan kuitenkin katsoa, että ylirajavartijan toisintoimimismahdollisuus varusmiesten hallussa olleiden elintarvikkeiden kohtalosta päätettäessä on sotilaallisen järjestyksen ylläpitämisen kannalta ollut jossain määrin rajoitettu. Pidän riittävänä saattaa käsitykseni ylirajavartijan menettelystä hänen tietoonsa vastaisen varalle huomioon otettavaksi.

Totean lopuksi, että en ole ottanut tässä päätöksessäni kantaa varusmiehille määrätyn kurinpitoseuraamukseen tai sen oikeasuhtaisuuteen. Sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain 7 luvussa on säädetty muutoksenhausta joukkoyksikön komentajan, perusyksikön päällikön tai perusyksikön vääpelin kurinpitopäätökseen.

4 TOIMENPITEET

Saatan ylirajavartijan tietoon edellä kohdassa 3.2.3 esittämäni käsityksen itsekriminointisuojusta samoin kuin esitutkimamenettelystä, mikä tulee pitää selkeästi erillään esimiehen ja käsynalaisen välisestä johtosuhteesta. Saatan myös ylirajavartijan tietoon kohdasta 3.3.3 ilmenevän käsitykseni omaisuuden haltuun ottamisessa huomioitavista seikoista. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni tiedoksi myös Rajavartiolaitoksen esikunnalle.

Muihin toimenpiteisiin asia ei anna aihetta.